

41 Burned Out

SHOLEM YANKEV ABRAMOVITSH

הנשרפים

דבר זה שאני מספר לכם עכשיו רבותי — זמנו בשנה הראשונה להשרפה הגדולה בק"ק קבציאל.

אותה השרפה נכתבה לזכרון בפנקסה של הקהלה, והקבציאלים התחילו מונין לה השנים של כל מאורע ומאורע בחייהם. אמרים, למשל: לידתו של פלוני, חתונתו וקבורתו של פלוני בשנת כך וכך להשרפה; גורת הירמולקיות, גורת כתבי-הסמיכה להמלמים ומיתת הילדים בשביל החטאים בעיר, העפוש וצחצוח המקוה והנהר המזוהמין, בשנת כך וכך להשרפה. עדיין יש במקומנו זקנים וזקנות מזמן השרפה הזו, וכשהם יושבים לפרקים בין-השמשות מאחורי התנור בבית המדרש ומספרים בה, הצעירים שותים בצמא את דבריהם ועיניהם זולגות דמעה.

אני בעצמי לא הייתי בעיר בשעת השרפה, הלכתי בדרך מרחוק, הלך ונסוע ממקום למקום בעגלתי הטעונה ספרים. ובימים ההם אין כתבי-העתים ליהודים כמו בזמן הזה. אין כתבנים, ואין בעלי-לשון ובעלי-מאמרים וכיוצא בהם; אין מכריונים על עגונות, אין סופדים על המתים ואין מפרסמים את השרפות בקולי-קולות; המעגן מעגן והמת מת ונקבר בחשאי, ובתים ובתי-מרחצאות נשרפים ואין מודיע, ולפיכך נשרפה קבציאל ואנכי לא ידעתי.

ויהי היום ואני מתנהל לאטי לרגל סוסי, הפוסע פסיעות קטנות בצדי הדרך, תולש עשב ואוכל לו בנחת-רוח. אותו היום ל"ג בעומר היה, יום זה מימות-החמה, שאדם מישראל אינו נוהג בו אבלות, והבריאה היפה בזיוה וכלילת-פארתה מותרת לו בהנאה. הריני מרים פעמי רגלי והולך ומסתכל באילן נאה וניר נאה, בדשאים וירקות ותבואת-שדה. הדודאים נותנים ריח ובעלי-כנף מטיבים נגן לי בתרועה, ואני שומע ומדמה לי במחשבתי את הכנור והתוף, את החליל והחצוצרה, את הפנדורא והצימביל, כל כלי-זמר האלו, שמשמיעים קול ומנגנים לחתנים וכלות היום ברחובותינו, בכל תחום ישראל. הנני משתתף בשמחתם ומרחוק אשא להם שלום וברכה, שיהא זיווגם עולה יפה ויציצו למול-טוב מעיר שם, קעשב השדה פה, ועד שאני מסתכל בטוב ה' בארץ חיים ונהנה בלבי, נראו לי מנגד כתות-כתות של בני-אדם הולכי דרך, מקלם בידם ותרמילים על שכמם ודמות מראיהם כקבצנים גמורים. אמת, פגיעת קבצנים בדרך דבר מצוי הוא, וחוק לישראל הוא מימות-עולם, שיהיו קבצנים מחזירים על העיירות בתחום-מושבו תדיר, אלא שפע מרובה של קבצנים, בשיירות-שיירות גדולות כאלה — זו היתה לי תמיה גדולה, והתמיה גדלה עוד הרבה יותר כשראיתם מקרוב, והנה קבציאלים הם, אנשי מקומי!

— הוי קבציאל נוסע!... — קראתי מבוהל ומבולבל למראה עיני את המחנה הגדול הזה של אנשים ונשים, עוללים ויונקי-שדי, כלם קרועי בגדים ויחפים, רעבים וצמאים ופניהם מפוחמים כשולי-קדרה — מה זה, אחי, ועל מה זה?...

— אוי, חרבה עירנו! — נענו ואמרו כלם כאחד — אמנם קבציאלים אנו וקבציאל אין עוד!

— שוד משדי בא, גורדין משמים! — נשמע קול בכי מבין הנשים.

— קצף ה' על קבציאל עד מאד! — מקוננים אנשים.

— בעונותינו הרבים — התחילו נכבדיהם מספרים —

בעונותינו התלקח הפיח באחת מארובות-העשן...

— בארובת-העשן של נפתלי האדמוני — נכנסו אחרים

לתוך דבריהם — בארובתו התלקח הפיח, ואש יצאה,

בעונותינו, מארובת-העשן של נפתלי האדמוני, לא גרופה ולא

קטומה, ותלך על כנפירות ותאחו בגגות של קש וגבבא

ובקירות בתי-עץ נמוכים וסמוכים זה לזה ובערו כלם יחד,

ותהי צעקה גדולה בעיר, מהומה ומבוכה רבה — ואין מכה.

אוי, מה היה לנו! לא חמל ה' את נאות קבציאל, ממרום שלח

אש ושרף את עירנו!

— אחי! — נתעוררתי עליהם בטענה עצומה — פתחתם

באש מארובת-העשן של נפתלי האדמוני וסיימתם באש

ממרום! מה ענינה של אש משמים לכאן?

— האש משמים נתגלגלה ובאה על ידי ארובת-העשן של

האדמוני — השיבו לי אחי התמימים — היינו הך, והראיה,

כמה שנים עמדה ארובתו אינה גרופה ואינה קטומה, כארובות

הרבה אצלנו, אף-על-פי-כן בחסד השם יתברך לא אירע

כלום... יש מהטפשים הצדיקו עלינו את השרפה, שהיא באה

בעון סמיכות הבתים בדוחק גדול עד אפס מקום, ובעון גגות

The story I am about to tell you, gentlemen, took place in the first year after the Great Fire of the Holy Community of Beggarsburgh.^o

That conflagration is inscribed in the chronicles of the community, and the Beggarsburghers date every event in their lives from it. They say, for example: "So and so was born, or such a one was married and buried in this or that year of the Great Fire; the yarmulka decree, the decree on ordination and elementary education, the death of children because of the sins of the city, the stinking mildew, the scraping of the ritual bath and of the polluted river—all took place in this or that year of the Great Fire." There are still old men and women in these precincts from the time of the Great Fire, and sometimes, when they sit by the stove in the House of Study at twilight, the young people thirstily drink in their words, and their eyes are flooded with tears.

I myself was not in town during the Great Fire. I was far afield, wending my way from place to place^o in my wagon laden with books. In those days there were no newspapers among the Jews as there are today, no writers, no glib stylists, no composers of articles, and the like. They didn't publicize the plight of abandoned wives, they didn't eulogize the dead, and they didn't write up fires in high tones. Husbands deserted their wives, the dead died and were buried in secrecy, and homes and bathhouses burned to the ground with no one to proclaim it to the world. Therefore Beggarsburgh burned down, and I knew nothing of it.^o

One day it chanced I was slowly proceeding alongside my horse, who was taking small steps at the side of the road, tearing off clumps of grass and munching complacently. It was Lag b'Omer, the one summer day when a Jew mustn't mourn, and all of lovely creation, in its splendor, crowned with great glory, is permitted for his enjoyment. Behold, I was raising my feet, walking, and regarding the gracious trees and plowed fields,^o meadows, vegetables gardens, and grain. The mandrakes gave forth their fragrance,^o and winged creatures sang sweetly to me in exultation. I listened and imagined violins and timbrels, flutes and trumpets, the shepherd's pipe and the cymbal—musical instruments giving voice for grooms and brides today in all our settlements, wherever Jews live. There I was, sharing their joy and sending them greetings and blessings from afar, wishing that their matches be good ones, that they flourish and multiply, just like the grass of the field. While I was contemplating the Lord's bounty in the world of the living and enjoying it within my heart, bands of people appeared before me, walking along the road, staffs in their hands, bundles on their shoulders,^o having the appearance of absolute beggars. True, it is common enough to encounter beggars on the road, and it is a law for Israel^o for all eternity that beggars must constantly wander through the towns within their confines, but such a huge abundance of beggars, in such long processions—that was a great astonishment, even greater when I got a close look and saw they were Beggarsburghers, my fellow townsmen!

"Alas! Beggarsburgh is on the march!" I called out, frightened and confused at what I saw: that great horde of men and women, children and suckling babes,^o all of them with their clothes torn, barefoot, hungry and thirsty, their faces as sooty as the bottom of a pot. "What is this, my brothers, and what is the cause of it?"

"Alas, our city has been destroyed," they all answered at once. "We are Beggarsburghers, but Beggarsburgh is no more!"

"Devastation hath come from the Lord,^o a decree of heaven!" The sound of weeping came from among the women.

"The Lord hath waxed sorely wrathful^o against Beggarsburgh!" the people lamented.

"In the multitude of our sins," the city notables began recounting, "For our sins the soot in a chimney caught on fire. . . ."

"In Naftali the Redhead's chimney," others interrupted them, "it wasn't swept, and it wasn't trimmed, and the fire was borne on the wings of the wind,^o it spread to the thatched roofs and piles of straw, and to the low walls of the wooden houses, jammed close together, and they all burned at once. A great outcry rose in the city,^o turmoil and great confusion^o—and no one extinguished the blaze. Alas, what has happened to us^o! The Lord hath not had mercy on the dwellings^{oo} of Beggarsburgh, from on high He sent fire and burned our city!"

"Brothers," I waxed furious and began arguing vehemently against them, "you began by talking about a fire in Naftali the Redhead's chimney and ended with fire from on high! What do flames from heaven have to do with it?"

"Fire from heaven descended upon us by means of the Redhead's chimney," my brethren replied ingenuously. "They are one and the same. Here's proof: how many years has his chimney stood unswept and untrimmed? Nevertheless, by the Grace of the blessed Lord, nothing ever happened. . . . Certain simpletons explain the fire, saying it came because of the sin of building houses close together, cheek by jowl till there was no room left, and for the sin of thatched roofs and faulty

של קש ובעון התנורים, שלא נעשו כהלכה, ובעון כלי-הכביה, שהם בבלי-ראה ובל-ימצא בעיר, והשוטים האלו לא הבינו ולא שמו על לב, שכמה וכמה שנים עברו על קבציאל כמות שהיא משעת בנינה ולא ידעה רע... האמת היא כמו שנאמר: אם ה' לא ישמור עיר שוא שקד שומר — אם אש ממרום ישלח ה' גם מים רבים לא יוכלו לכבותה.

אין חכמה ואין תבונה ואין טענה לנגד מקרא שכתוב, ובכן הרכנתי ראשי ונשתתקתי.

הקבציאלים עיפים ויגעיים, הולכים ונכשלים בהליכתם וגם ברכי כשלו מעמל הדרך, ולפיכך עמדנו לנוח מעט אצל חורשה אחת, על יד בריכה קטנה. על ערבים בתוכה תלו הקבציאלים תרמיליהם וסמרטוטיהם וישתטחו להם שטוח על פני האדמה. הגברים נאנחים ונאנקים, מדיינים ומכעיסים זה את זה ומתעצבים על עניניהם בועף; הנשים מקוננות, מקללות את יומן ומצללות בקול; יונקים ממשמשים בשדי אמותם, מבקשים חלב להשיב נפש ואין — השדים צומקים, ועוללים שואלים לחם ובוכים, וזה לייזריל, המשוגע התמידי של קהלת קבציאל, אף הוא בין הגולים מקהל עדתו, בגדי פרומים, ראשו פרוץ והכובע אינו מיושב עליו כראוי. אלא משתמט ויורד לערפו. הוא תועה והולך פעם אחר זה ופעם אחר זה, כפרה אחר העגל, פוצה פה ומביט, מוציא לפעמים קול הברה משונה מנחיריו ואינו דובר דבר. ואני יושב דומם בתוך הקבציאלים המרודים, דואג ומתאבל על שברם הגדול, ועולמו הנאה של הקדוש-ברוך-הוא חשך בעדי. אוי, מה לי עוד להבריאה הזו ולפייה? היא תתן לאחרים הודה ולא לנו היהודים, חום השמש לא יהיה לי עוד למשיב נפש כי אם לאש להבה, רוח צח הוא לי לרוח משחית, וקטורת יכול שדה ועשבות הרים קיטור היא לאפי, בהגיגי תבער אש, שרפה ורוח ותמרות-עשן אני רואה בחזון — ויהי לאבל שיר הצפרים ורנתן לקול בוכים!...

— ואנה אתם הולכים, אחי? — פתחתי את פי אחרי שתיקה ממושכה ואמרתי ברחמים רבים.

— להיכן יהודים נשרפים הולכים? — החזירו לי בני החכורה במנוד ראש ואנחה — להיכן שכל עניי עמנו הולכים, למקומות אחינו בני ישראל הרחמנים, ובידינו כתבי-תעודה, מקוימים בחתימת הרב וראשי קק"ג, שנותנים לנו יפוי-כח וזכות לחזור על פתחי גדיבים, שקדו אלופי הקהל לתקנת הנשרפים וחלקו להם את ערי ישראל בגורל. כתות הרבה הלכו לרוחות העולם מזה ואנחנו לרוחות העולם מזה, ועכשיו אנו צריכים כאן עוד לחלוקה שניה בינינו, מי למקום זה ומי למקום זה, אלא שהדעות בתוכנו משונות, למקום שהללו רוצים לילך רוצים גם אחרים, ובכן אנו דבוקים יחדו באגודה אחת, מדיינים זה עם זה, מתרעמים ורוגזים בדרך וכל אחד מנאץ את חברו ומקניטו. היה נא אתה, רבי מנדלי, לדיין והכריע בינינו!

— התפורו, קבצנים! — אמרתי להקבציאלים בלשון רכה — התפורו להנאתכם ולטובתכם. למה אתם נדחקים, צפופים ומריבים ומתקוטטים ומכעיסים איש את חברו? הלא בזה אתם גורמים רעה לעצמכם, איש יורד לחיי חברו ועניים הרבה מהפכים בחררה אחת, ועוד תעלו עליכם חמת אחרים וצעקתם, שתפשטו עליהם כנלק ותהיו למשא על הצבור, חוסו נא על נפשכם והתפורו, בני ישראל!...

וכשראיתי שדברי אינם נשמעים חדלתי לדבר אליהם עוד, נענעתי עליהם בראשי ואומר בלבי: גם השרפה לא תפריד ביניכם, יהודים!

— לנו הם נותנים זכויות, את הגליל בטלון, ולהם הם לוקחים עדיות, את כס לון וסביבותיה, גם לנו חלק ונחלה בכסלון! — מתרעמים הללו.

— לא נמחול על זכותנו, גם לנו נשמת ישראל ומיוחסים אנחנו כמוכם! — הללו מתרגזים וצועקים.

— תפח רוחכם!
— יכנס הרוח באבי אביכם!
— יהודים חביבים — אמרתי לאותם הקבציאלים הצועקים ביותר — הגם אתם בנשרפים? והרי בעלי-בתים לא הייתם מעולם.

— למאי נפקא מינה, בעלי-בתים או שכנים, עכשיו כלנו אביונים — השיבו לי דברים של טעם — בתים לא היו לנו, אבל דירות היו לנו. בדיוטא התחוננה של בית יעקב-שמשון היינו דרים, איש ובניו בקרן-זוית שלו, ומשנשרף ביתו חסרנו דירתנו, ואנה אנחנו באים?

stoves, and for the sin of the firemen, of whom there is neither hide nor hair in our township, but those fools have neither understood nor set it in the tablets of their hearts that Beggarsburgh passed many years as it was, and from the time it was first built it knew no evil. . . . The truth is, as it is written, 'If the Lord preserveth not a city, in vain shall the guardian labor,' 'If the Lord sendeth fire from on high,' even many waters shall not extinguish it. '...'

No wisdom, no understanding, and no argument can stand before the written Word, hence I bent my head and kept my peace.

The Beggarsburghers were tired and weary, trudging and stumbling as they went, and my knees too failed me with the travails of the road, so we stopped to rest a bit by a grove of trees near a small pond. The Beggarsburghers hung their bundles and rags from the willows by the water, and they prostrated themselves upon the earth. The men moaned and groaned, provoking one another, and arguing about the situation. The women lamented, cursing their day and making their voices ring. Suckling babes groped for their mothers' breasts, seeking milk to restore their souls, and there was none—the breasts were withered. Young children asked for bread and wept. There was Leyzril, the perennial village idiot of Beggarsburgh, for he too was among the exiles of his congregation. His clothes were tattered and his hair unkempt, his hat was all awry, slipping down over his neck. He wandered about, going up to one person after another like a cow seeking her calf, with his mouth wide open, staring, occasionally making strange noises through his nostrils, not saying a word. I sat silently among the downtrodden Beggarsburghers, distraught and mournful about their great disaster, and the lovely world of the Holy One, blessed be He, was darkened for me. Alas, what good does that creation do for me now, with all its beauty? It gives its glory to the others, not to us Jews. The sun's warmth no longer restores my soul, for it is a blazing fire. The fresh air has become a pestilence for me, and the fragrant incense of the harvest and the mountain plants is acrid smoke in my nose. Flames blaze in my thoughts. I see a vision of fire, wind, and pillars of smoke. The birds' song becomes mourning, and their melody the sound of weeping!

"Where will you go, my brothers?" I opened my mouth after a long silence and spoke with great pity.

"Where can burned out Jews go?" replied the members of the band with a nod of their head and a sigh. "Where all our paupers go, to the settlements of our merciful Jewish brethren. We have certificates signed by the Chief Rabbi of our holy congregation, granting us the right and privilege of begging for alms from door to door. The community leaders worked diligently in behalf of the burned out people and divided the cities of Israel among them by lot. Many groups wandered off in the other direction, and we've taken this one. Now we must make a further division among ourselves, as to who will go where, but there is dissension in our ranks. Some of us wish to go one place, but all the rest do too. So we're clinging to each other in one big bunch, arguing, irritated, and angry on our way. Everyone vexes his companion and annoys him. Perhaps, Reb Mendele, you might act as judge and decide for us!"

"Scatter, beggars!" I told the Beggarsburghers gently. "Split up for your own benefit and pleasure. Why are you bunched together, crowded up, fighting, squabbling, and annoying each other? You're only harming yourselves. Everyone is interfering with everybody else, and too many poor souls are picking at the same crust of bread. You'll manage yet to stir up an outcry. People will complain that you're descending like locusts, and you'll be a burden on the community. Spare yourselves and split up, Jews!"

When I saw my words were going unheeded, I ceased addressing them. I shook my head and said to myself: "Not even fire will separate you, Jews!"

"They're fobbing off the Idletown District on us, and they're skimming off the cream, Foolsville and its surroundings. We too have a share and a holding in Foolsville!" they cried out.

"We won't forfeit our right. We too have Jewish souls, and our lineage is as good as yours!" the others shouted.

"Drop dead!"

"A curse on your ancestors!"

"Sweet Jews," I said to the Beggarsburghers who were shouting loudest, "Are you too among the burned out? You were never householders."

"What difference does it make whether we were householders or tenants? Now we're all destitute," they responded sensibly. "We owned no homes, but we had dwellings. We used to live in Yankev-Shimshon's basement, a man and his children in his own corner, and when his house burned down, we were deprived of our dwelling. Now where shall we go?"

— דירתה היתה בבית-המדרש — צעק עזריאל הבטלן —
וכיון שנשרף אין לי עוד מקום לינה, והריני ככל הנשרפים.
אלמלי ניתן פה להפשפים, הקובעים דירתם בבתי בני-
אדם ובמטותיהם, אף הם היו באים בטענה זו! — הרהרתי
בלבי באותה שעה.

— לי היתה השרפה הרג וחנק כאחד — התאונן דוד-יהודה
החנוני — כשהשנים היו כתקונן והקבציאלים שרויים
בבתיים הייתי שוכר לי חנות ונודמנו לי קונים, ובחורבנה
של קבציאל איתרע מזלי ונקפחה פרנסתי!

— עני אני ואומלל מאד לכל הדעות — הסביר לי נחום
המלמד בטוב טעם ודעת — כשהיו בעלי-בתים הייתי מלמד
בניהם בחדרי ומתפרנס בדוחק. עכשיו כשאין בעלי-בתים,
תינוקות מניין? אם אין תינוקות אין חדר, אם אין חדר
ותורה — אין קמת.

— כהאי גוונא אומר גם אני: אם אין בתים אין מוזות —
הגה ברוחו הקשה יוסף-שמשון סופר סת"ם — בזמן שקבציאל
היתה קיימת הייתי כותב מוזות, עכשיו אם אין בתים מוזות
למה?

— ואנחנו — נענו כמה קבציאלים מהידועים אצלנו בשם
כלי-קודש: שמיים ובעלי-תפלות, עוסקים בצרכי צבור
ומשמשיהם ומקורביהם ומקורבי מקורביהם, מיני גבאים-
משונים, שדכנים, קברנים, מגידי תהלים ולומדי משניות
ונבוני לחש וכיוצא בהם מחבורת קדישתא — אנחנו עתה
ברועים בלי צאן, כאזוב בלי קיר וכדגים בלא רקק, אי לנו
ואוי לעוללינו וטפנו, אין לחם ואין שמלה, אין בעלי-בתים
ואין קציני עם! אנו ליה, ועינינו עתה לקרובינו ולגואלינו
ולמכירינו ולנדיבינו. יטפלו נא הם בבנינו, יחזיקו נא בידנו
עד שירחם המקום את קבציאל ויבנה עירנו ונשוב גם אנו
לפרנסתנו.

— אין צרה כצרתי — התאונן שלמה הדברן ושפך לפני
שיחו — צרתי היא צרת הבת! הביטה וראה את חרפתי, את
בתי הינדא-רחל השוממה שם, היא היתה מארשה לאיש
והחתונה היתה מוגבלת, כפי המדובר בתנאים, ליום ל"ג
בעומר זה, והכל שריר וקים בינינו, המחזותנים, מה עשה
הקדוש-ברוך-הוא? עשה הקדוש-ברוך-הוא שרפה גדולה
בעיר ונתנזקו כמה וכמה אנשים, וגם אני בתוכם. ואין מקשין
על הקדוש-ברוך-הוא למה עשה כך, בודאי הוא יודע מה
שעושה. וכיון שנתנזקתי ממילא נעשיתי עני ולא סלקתי
ההתחייבות מצדי, כפי המדובר בתנאים, לא משום שלא
רציתי לסלק, חס-ושלום, אלא פשוט משום שאין בידי
כלום. ומה אמר החתן, זה הבחור הנאה? החתן אמר: איני
רוצה! אם אין העיקר, בתך למה לי? ועמד וקרע את
התנאים. היוצא לנו מזה, בתי אינה מקודשת, ושבה להיות
בתולה כבתולה. והרי היא יושבת שוממה בבושה וחרפה,
מורידה דמעות ובוכה, ואשתי תחיה אף היא מורידה דמעות
ובוכה עלי לאמור: גולן, למה עזבת את החתן! גולן, למה אין
אתה חס על בתך! כל רעותיה הנה זה נשואות ומיניקות
בנים, והיא, גולן, עדיין בתולה! אנא נוליד את חרפתנו —
והיום, בל"ג בעומר זה, זמן החתונה, כפי המדובר בתנאים,
הבכיה גדולה ביותר, ממש כמו בתשעה-באב. זו בוכה וזו
בוכה ושתייהן בוכות — ואני לבי דוי, אוי, אלמלי כלב לקק
את לבי היה נשתטה מיד! מה אעשה ומה אפשר לי לעשות?
הריני מוכן לעשות עוד זאת: אשתי ובני-ביתי ילכו להם
לעצמם, לבקש עזרה בצרה עם כל הנשרפים, ואני אלך לי
בפני עצמי, לקבוץ עלי-יד בערי היהודים להכנסת כלה. ומה
אתה סובר, רבי מנדלי?

— מה אומר ומה אדבר — אמרתי לו לשלמה הדברן —
הכנסת כלה אף היא סחורה ועסק טוב, ומעלתה אצלנו
היהודים חשובה עוד יותר ממעלת הנשרפים.
ובשעה שהקבציאלים מדברים עמי היו הקבציאליות
מוסיפות תבלין משלהן ומטעימות את הדבור של בעליהן
בקינוות ובאנחות ובאלות ובקללות, על פי דרכן. גם הצפרדעים
נשאו קולן ויקרקרו בתוך הבריכה, והחסיל והצלצל מבין
תבואת שדה השמיעו קול שריקות — ויהי רעש וצוחה,
המולה ויללה במחנה.

"I used to live in the House of Study," shouted Azriel the idler, "and since it was burned down, I have nowhere to sleep, and I am like everyone who was burned out."

If fleas could talk, they would lodge the same complaint, I thought to myself, for they too live in people's houses and beds.

"The fire murdered me and throttled me at the same time," complained Dovid-Yehuda the storekeeper. "In normal times, when the Beggarsburghers lived in their houses, I would rent a store, and customers would come my way."

With the destruction of Beggarsburgh, my luck turned bad, and my livelihood was lost."

"I'm a miserable, poor man, as you can plainly see," explained Nochum the teacher, speaking tastefully and intelligently. "When there were householders, I used to teach their sons in my schoolroom, and I barely scraped by. Now that there are no householders, where will pupils come from? Without pupils, there can be no schoolroom, without a school and Torah, there's no flour."

"Just what I say: if there are no houses, there are no mezuzas." Yoysef-Shimshon the scribe spoke downheartedly. "When Beggarsburgh stood, I used to write parchment scrolls for mezuzas, and now, since there are no houses, who needs scrolls?"

"And we," put in several Beggarsburghers, known among us as clerics: beadles and cantors, public functionaries, their helpers, and their relatives and the relatives of their relatives, various sorts of office-holders, marriage brokers, grave-diggers, students of Mishnah and professional reciters of psalms in honor of the dead, orators and the like from the burial society. "Now we are like shepherds with no flock, like moss with no wall, like fish with no fry. Woe is us, and alas for our children and babes, there is neither food nor clothing, no householders and no governors. We are for the Lord, and now our eyes are turned to our relatives and redeemers, our acquaintances and generous donors. Let them take care of our children, let them support us until the Almighty takes pity on Beggarsburgh and rebuilds our city so we can return to our livelihood."

"There is no sorrow like ours," lamented Shloyme the windbag, pouring his heart out to me. "My sorrow is that of a daughter! Look ye and see my shame, my devastated daughter Hinda-Rochel over there. She was engaged to a man, and the wedding was set, according to the prenuptial agreement, for this Lag b'Omer. Everything was in order between the parents-in-law. What did the Holy One blessed be He do? The Holy One blessed be He made a great fire in the city, and quite a few people suffered damage, including me. One mustn't question the Holy One blessed be He and ask why He did that, and He certainly knows what He's doing. Since I suffered damage, it goes without saying that I became a pauper, and I couldn't carry out my part of the agreement. Not that I didn't wish to do my part, perish the thought, but simply because my hands are absolutely empty. And what did the groom say, that splendid lad? The groom said, 'I want out. If the main thing is lacking, what do I want your daughter for?' He stood there and ripped up the prenuptial agreement. As a result my daughter wasn't married, and she's gone back to being a maiden as before. There she is, sitting in shame and disgrace, shedding tears and weeping, and my wife, may she live long, is shedding tears too, wailing and reproaching me, 'Thief, why did you let the groom go! Thief, why don't you take pity on your daughter? All her friends are married already and giving suck to children, and she, you thief, is still a maid! Whither shall I take my disgrace?' Today is Lag b'Omer, the wedding day according to the agreement, and her weeping is loudest of all, as on Tish'a b'Av. The one cries, the other cries, they both cry, and as for me, my heart is perishing. Alas, if only a dog licked my heart and I went mad on the spot! What shall I do? What can I do? I'm prepared to go this far: let my wife and children go on their own to ask for help with all the others who were burned out, and I'll set forth by myself to beg for dowry money in Jewish towns. What do you think, Reb Mendele?"

"What can I tell you?" said I to Shloyme the windbag. "Dowries are certainly good merchandise, a fine business, of even higher importance to the Jews than burned-out people."

While the men of Beggarsburgh were talking to me, the womenfolk added their own spice, seasoning their husbands' talk with lamentations and groans, with oaths and curses, as is their way. Even the frogs raised their voices and croaked in the pond, and the cicadas and crickets chirped from among the stalks of grain. There was great noise and shouting, hubbub and wailing in the camp.

אין דבר ממוגג את לבי ומעורר בקרבו המון רגשות נשגבים, מעין רגשי אהבה וחסד ורחמים וגעגועים ועוד הרבה, שאין לפרש מה הם ומה שמם, כפני ילד תמים כשהוא ישן, וביותר כשמתנמנם מתוך חולשה או מתוך ענויים של שבת מכהו. אחד מן התינוקות האומללים, תינוק חלש ורפה כה, נגש ובא אלי, בשעה שהייתי עסוק בדברי שיחה, הניח ראשו על ברכי ונתנמנם — ואנכי לא ידעתי, וכשנפסקה שיחתי והרגשתי בו, יהד נכמרו נחומי וזרם שוטף של הרגשות עצומות המו בתוכי. נסתכלתי בפניו הנעימים והצנומים, שאין בהם טפת דם, בשפתיו הנצרבות והפתוחות מעט, בורעות ידיו הדלות והרפות, אחת נתונה על חוהו, שמתנפח ועולה, מתקמץ ויורד, ואחת תלויה ברפיון, וכלם רוח חן ותחנונים שורה עליהם ודבר עצב נשמע בס: קינים והגה על יסורים ומכאובים, מחילה וסליחה ובקשת רחמים, ריח והצלה — נסתכלתי והשתפכה עלי נפשי! נתמלאתי רחמים ורחשי קודש מאד נעלים ואבקש לבכות, לחבק את בן-עוני זה, את אנשי מקומי המעונים ואת כל אחי בני עמי המדוכאים ולנשק כלם מנשיקות פי. נסתכלתי פעם בילד תמים זה ופעם בהקבציאלים מרי נפש ושבעי רוגו, נענים ושפלים ורצוצים, והייתי משוגע ממראה עיני, אי שמים, צעק לבי אל ה', כמה מעונים וכמה משונים הם היהודים בדרכי חייהם ומזונותיהם וספוק צרכיהם מכל אומות-העולם! מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, שאישיו הם כאברי הגוף אחוזים ותלויים זה בזה, משפיעים זה לזה, מתפרנסים זה מזה, מתקיימים וכלים ואובדים זה על ידי זה, קצתם רעה באה עליהם ורבים נתונים בצרה. דליקה נפלה בקבציאל ונשרפו בתים מספר — וכל בני ישראל שם יבכו את השרפה! עליה יבכו כל בני קבציאל, אפילו אלה שלא היו להם בתים מימיהם. יבכו בטלניה ומלמדיה, דינייה ושמייה, חזניה ושוחטיה, שדכניה וחתניה וכלותיה, חנוניה ותגרניה וסדרוריה וכל המון קבציניה. לבי לבי עליך, תינוק אומלל! רחם ארחמך, עמי, עם עני ואביון!...

— חנה, חנה! — נשמע קול אבי הילד הישן קורא לאשתו — קומי ושאי את חיים-יענקלי. הנה הוא שוכב על ברכי רבי מנדלי ויהיה עליו למשא.

— אוי לה לאם ואוי לה לנפשה! — קראה חנה באהבה ורחמים רבים ושלחה את ידיה להחזיק בבנה — ראו נא איך הוא שוכב, סגולתי ומחמד עיני, מעמל נפשו ותעטף, שמאלו תחת לראשו ומנמנם לו כצפור. לא שבע ימים ולא שבע חיים וכמה צרות ראה בעולם!

— הניחו לו וישן! אין דבר, אין דבר, ישכב לו וינח מעט — אמרתי להוריו ונכנסתי בדברי שיחה עם אבי הילד, איש טוב ותמים ויודע תורה — הגידה נא לי, רבי יחיאל-מרדכי, איך הייתם ניוונים ומתקיימים בשעות הרעות, שהתרגשו ובאו עליכם?

— ברוך אלהינו, שעשה נסים לנו וקימנו ובטובו חיינו — השיב רבי יחיאל-מרדכי, נושא עיניו כלפי שמים בשבח והודיה — מה היהודי צריך למוזנו ולקיום נפשו? היהודי די לו בקב בולבוסין מערב שבת לערב שבת. היינו מסתפקים במועט ובטחנו בשמו הגדול, יתברך, ובחסד אחינו בני ישראל. — ואחינו בני ישראל באו לעזרתכם ממקומות מושבותיהם? — מעיר אחת ומהכפרים הסמוכים שלחו לנו איזו עגלות לחם תיכף לאחר השרפה, ומשאר העירות לא הגיע לנו כלום, חוץ מנדבות של יחידים, והן מועטות. — למה נתעצלתם להודיעם בכתב את צערכם, כי בצרה גדולה אתם?

— כתבנו, רבי מנדלי, כתבנו, גם משולחים מיוחדים שלחנו בתפוצות ישראל, לאסוף נדבות בשבילנו, ומכלם אין קול ואין עונה! וכשראינו, שאין מאחינו בא לעזרתנו ואי אפשר לנו עוד להתקיים, קיימנו בעצמנו מאמר רבותינו „אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו“, והננו הולכים עתה למקומם של אחינו בנערינו ובקנינו, בבנינו ובבנותינו, אולי יחוסו עלינו, אולי ירחמו. ומה אתה סובר, רבי מנדלי, הנצליח את דרכנו? — כלום היית חושש, רבי יחיאל-מרדכי, באחד מאברי גופך פעם אחת בימך?

— מה שאלה היא זו, רבי מנדלי! חושש אני וחושש במתנים, לא עליכם, כלום אין אתה מכיר בפני ובעצמותי, שאיש מכאובות ומדוכדך ביסורים אני?

— ואיזו תרופה אתה עושה לזה, רבי יחיאל-שידכי? — בתחלת יסורי המתנים, בימים הראשונים, כשהיה בידי לעשות מה לרווחתי, הייתי מתאמץ להסיה דעתי מהם ולא עשיתי כלום, מיחל ודומם לתשועת ה'. עכשיו כשהיסורים

Nothing softens my heart and arouses a multitude of elevated sentiments, feelings of love and pity, yearnings, and many more which cannot be defined or named, than the face of an innocent child asleep, especially when he drowns in weakness or scourged by the rod that smiteth him.° One wretched child, a weak, frail boy, came up to me while I was engaged in conversation, lay his head upon my knees, and dozed off—and I did not know. After I stopped talking, I noticed him, and my mercy was aroused,° and a powerful flood of emotions stirred within me. I looked at his sweet, thin face, which was without a drop of blood, and his parched lips, which were slightly open, and his thin, weak arms. One arm lay on his chest, which was swelling and rising, and the other hung loosely. His features were all imbued with a spirit of grace and pleading, and a note of sadness could be heard in them: lamentations and woe for suffering and pain, forgiveness, pardon, and pleas for mercy, relief, and rescue.° I looked, and my soul flowed out of me.° I was filled with mercy and exalted feelings of sanctity. I wished to weep, to embrace that poor waif, all my suffering townsmen, and all my oppressed brethren, my fellow Jews, and to kiss them all with my lips.° I looked from that innocent child to the Beggarsburghers, bitter in soul and full of anger, oppressed, down-trodden, and crushed, and I was crazed by what my eyes saw.°

“Oh you heavens,” my heart cried out to the Lord, “how afflicted are the Jews and how different the way they live, their food, and the satisfaction of their needs, from all the other nations of the earth! Who is like thee, O Israel, one nation in the world?° Its people are like the limbs of a body, attached and dependent upon each other, influencing each other, supporting each other, maintaining each other, perishing and lost with one another. Misfortune comes to some of them, and many are in distress. Flames attack Beggarsburgh, houses are burned down, and all the children of Israel weep for the fire!° All the people of Beggarsburgh cry out, even those who never had houses in their lives. The town’s idlers and teachers, judges and clerics, cantors and slaughterers, marriage brokers, grooms, and brides, store-keepers and hucksters, traders, and all its many beggars.

“My heart, my heart goes out to you, poor child!”

“Hannah, Hannah!” I heard the sleeping boy’s father call to his wife, “Go and pick up Chaim-Yankele. He’s sleeping on Reb Mendele’s knees, and he will be a burden to him.”°

“Alas for the mother, and alas for her soul!” cried out Hannah, full of love and great pity, as she stretched out her arms to take her son. “See how he’s lying there, my precious one, the delight of my eyes. He is wrapped in the weariness of his soul,° his left hand beneath his head,° sleeping like a bird. He’s hardly tasted life, yet how many troubles has he seen in this world!”

“Let him sleep! No matter, no matter, let him lie down and rest a little,” I told his parents, engaging the boy’s father in conversation. He was a good, honest man, and learned in Torah. “Tell me please, Reb Yehiel-Mordecai, how you found nourishment and sustenance in the bad times that rose up and beset you?”

“Blessed be our God, who has done miracles for us and sustained us, for in His goodness do we live,” answered Reb Yehiel-Mordecai, raising his eyes to the heavens in praise and thanksgiving. “What does a Jew need for nourishment and to keep his soul alive? A bushel of potatoes from one sabbath eve to the next. We made do with little and trusted in His great name, may He be praised, and in the mercy of our Jewish brethren.”

“And did our Jewish brethren come to your assistance from their homes and dwellings?”

“From one city and from the nearby villages they sent a few wagons full of bread right after the fire, and from the rest of the cities came nothing except some personal contributions, and they were few.”

“Why were you not diligent in informing them of your troubles in writing, telling them you were in great distress?”

“We wrote, Reb Mendele, we wrote. We also sent special delegations to Jews all over, to gather contributions for us, and neither voice nor answer has come from them all!° When we saw that no help came from our brethren, and we could no longer sustain ourselves, we followed the maxim of our Rabbis, ‘Judge not thy friend till thou art in his place,’° and now we are walking to our friends’ place, with our children and our old people,° our sons and our daughters, and perhaps they will take pity on us. Perhaps they will have mercy. And what is your opinion, Reb Mendele? Will our journey succeed?”°

“Did you ever have a pain, Reb Yehiel-Mordecai, somewhere in your body at any time?”

“What kind of question is that, Reb Mendele? I have pains. My hips ache. May you be spared. Can’t you see by looking at my face and body that I am a man in pain, oppressed by agonies?”

“And how did you cure it, Reb Yehiel-Mordecai?”

“When my hips first began hurting me, when I could still do something for my own relief, I made an effort to distract myself from them. I did nothing else, hoping silently that God would deliver me.° Now that the pains are very severe, I have

קשים מאד ואין בידי כלום, אפילו כשאני רוצה, ואף התחבולות מסופקני אם היו לי עתה מועילות, עכשיו אני חושש לא לבד במתני אלא בכל רמ"ח אבריי, והריני כחרס הנשבר, לא עליכם, אבל כנגד מה אתה שואל לי, רבי מנדלי, דבר זה שאינו מעניננו?

— כנגד מה? — אמרתי בנפש מרה — כנגד הקבציאלים הנשרפים וכנגד הרבה מיני אומללים ועוד אלפי אביונים משונים אחרים. כלם הם האבריים הדווים והנגועים בגופם של ישראל! לו חכמו ישפילו זאת בני-בריתנו, היו משתדלים בתחבולותיהם להעלות רפואה לאבריהם הנחשלים, להחזיקם ולהחלימם במועצות ודעת בעוד מועד, עד שלא תתגבר המחלה, שלא יהא הכאב נצח והמכה אנושה מאנה הרפא ותלך ותזיק לכל הגוף, אלמלי היו אחינו משתתפים בצערם של הקבציאלים, בבוא אידם, ואיש מעירו היה להם לעזר בפרוטתו, היתה פרוטה מצטרפת לפרוטה ועלתה לסכום גדול, עד שהספיק להם בקרב ימים לבנות חרבותיהם ולשוב לעבודתם כבתחלה, ולא היו אנוסים להיות גולים ממקומם, נודדים ותועים בעולם. ועתה... עתה שמע, רבי יחיאל-מרדכי, ואגידה את אשר יקרה אתכם וכל מי שכמותכם, האובדים והנדחים, ואת אחינו אנשי מקומנו זה, באחרית הימים, הקבציאלים, העוזבים בלי משים, כשאר האומללים ובני עוני שכמותם, כשנהדפו ממצבם והתחילו לנפול, נפול יפלו מטה יותר ויותר, בל יקומו ובל ישונו עוד למעמדם. מה שיקבצו על יד יאכלו בדרך, וסופם להיות קבצנים נודדים ומדולדלים ונגע בבית ישראל. והנגע הזה ילך ויתפשט בעמנו בכל גופו, יביא רקב בעצמיו ויגרום לו מכאובים ויסורים קשים. לא היו אחינו סומכים לכל הנופלים אצלם ומתנדבים ונותנים להם מעט ברצון, מיד לעת התמוטטה רגלכם, סופם שיתנו לכם אחרי כן הרבה באונס ללא הועיל, העניים והאביונים יהיו מחזירים תדיר על פתחיהם ונפרעים מהם מדעתם ושלא מדעתם, יתנו ויחזרו ויתנו לצרור נקוב, כפי כחם ויותר מכפי כחם. על-כרחם ייחדו בתי "הקדש" לאורחים דלים ונודדים; על כרחם יפזרו ממנם לבטלנים עלובים, חלשים ונדכאים, גם לעצלים ונרפים; על-כרחם יפרנסו אלמנות, יכלכלו יתומים; על-כרחם יהיו קרוביהם וקרובותיהם העניים בני-ביתם ומבשרם לא יתעלמו, ועל-כרחם יתנו צדקה עוד לדברים הרבה, שאין להם שיעור, עד שתקצר ידם וימעטו צרכיהם והוצאותיהם, ויתמעטו העסקים ויקפחו הרבה את פרנסותיהם ויתרוששו, ונתוספו עניים חדשים על הראשונים. והלכו עניי המקום והוא למקום אחר ועשו לו גם הם כמעשי העניים שלפניהם, ופשה תפשה המספחת בישראל ותרבה העניות וכל מיני דלות ואביונות. — הרואה אתה, רבי יחיאל-מרדכי, מה הצפרדע הזו עושה בקפיצתה לתוך הבריכה? כשקפצה נעשו סביבה תלמים במים, ותלמים אלו חוזרים ועושים סביבם עוד תלמים אחרים, והתלמים הולכים ונעשים ומתפשטים אילך ואילך ואינם פוסקים. הסבה קטנה ומועטת ותולדותיה מרובות, הולכות ונמשכות. דליקה נפלה בקבציאל וממנה לרעות הרבה תוצאות — ובאחרית הימים כל בית ישראל יבכו את השרפה!

— כבר קדמוך חכמים — אמר רבי יחיאל-מרדכי בנדנדו כתפו וידו ובעקימת שפתים זו של חובשי בית-המדרש, שממעטים חשיבות הדברים של אומרם, לפי שמצינו אותם אצל רבותינו, ואם כן מאי קא משמע לן? — והרי כך אמרו חכמינו במדרש שיר-השירים: "מה אגוז זה אתה נוטל אחד מחברו וכלן מדרדרין ומתגלגלים זה אחר זה, כך הם ישראל, לקה אחד מהם כלם מרגישים".

— ומאי תקנתם, רבי יחיאל-מרדכי? — אמרתי בנפש מרה — אי שמים, וכי לעולם יתרושלו ישראל להיטיב דרכם ומעמדם, שלא יהיו מדרדרין ומתגלגלים זה אחר זה כאנזונים?!

רבי יחיאל-מרדכי נתן ידו על פניו, גנח ונאנח ולא החזיר לי כלום. ישבנו מחרישים ושוקים, וכל אחד שקוע במחשבות לבו.

עוד מעט והקבציאלים זזו ממקומם ברעש והמולה והלכו למסעם, הם ונשיהם ובניהם, וליזריל המשוגע פוסע ונגרר אחריהם. ואני בסוסי ובעגלתי הולך עמם לשלחם. וכשבאנו לפרשת-דרכים נפטרתי מהם בדמע והלכתי לדרכי.

את הקבציאלים העלובים האלה לא ראיתי עוד בימי חיי ולא ידעתי מה היה בסופם. ודאי שהיו מדרדרין ומתגלגלים כאנזונים עם שאר אביוני ישראל עד שאבדו מן העולם, אלא את ליזריל פגעתי לאחר ימים בכסלון, עובר ברחובותיה, בתור איש משוגע של הקהל, ונערים קטנים רצים אחריו ומתקלסים ואומרים: עלה משוגע, עלה משוגע!...

nothing, even if I wished, and I am even doubtful whether remedies would be effective. For now I have pains not only in my hips but in every one of the 248 members of my body. I am like a broken vessel, may such a thing never happen to you. But Reb Mendele, what does that have to do with what we were talking about?"

"What does it have to do with it?" I asked bitterly. "It's just like the burned-out Beggarsburghers and all sorts of other wretched and destitute folk. They are all mortally ill, infected members of the body of the Jews! If only our fellow Jews were wise and intelligent, they would make every effort to find a remedy and cure their weakened limbs, to strengthen and restore them in counsels and knowledge, to keep the illness from becoming worse, so that the pain shall not be eternal and the blow not mortal, refusing to be cured, spreading and harming the entire body. If only our brethren took part in the troubles of the Beggarsburghers, in their time of woe, and the men of their city each gave a penny to help, the pennies would add up to a great sum, so that in a short time they could rebuild their ruins and return to their work as before. Then they would not be driven from their homes into exile, wandering and lost in the world.

"Now listen, Reb Yehiel-Mordecai, and I shall tell you what will befall you and those like you, the lost and rejected, and our brethren from here too in the end of days. The Beggarsburghers, abandoned and neglected, will be like other unfortunate and poverty-stricken folk, shoved out of their homes. Once they have started to fall, they will fall lower and lower, never to rise up and return to their former state. Along the way they'll eat whatever comes to hand, and in the end they'll be wandering beggars, penniless and a sore affliction on the house of Israel. That ulcer will spread through the whole body of our people, bringing rot to its bones and causing pains and grave suffering. Since our brethren did not support all those among them who fell, willingly and voluntarily giving a little right away when their feet stumbled, in the end they shall be forced to give a great deal more, but to no avail. The poor and destitute will beg forever from door to door, collecting from them no matter what. They will give and give again as to a bag with holes in it, whatever they can afford and more than they can afford. Against their will they will establish alms-houses for poor and wayfaring guests; they will be obliged to scatter their money to miserable idlers, to the weak and downtrodden, both to the lazy and to the disabled. Against their will they will support widows and feed orphans; against their will, poor kinsmen and kinswomen will live with them, and they shall not turn away from their own flesh. Against their will they shall give charity and much else, without limit, until they can do no more. Then they'll consume less and spend less, they'll do less business, and their livelihood will suffer greatly. They too will become poor, and new indigents will be added to the first. The poor of that place will then go elsewhere and do what was done to them, and so the scab shall spread through Israel, and poverty, penury, and destitution will increase.

"Do you see, Reb Yehiel-Mordecai, what that frog does by hopping into the pond? When he leaped he made a circle of waves in the water, and those waves made more waves around them, and they produce more and more waves, spreading everywhere without cease. That tiny little cause had many effects, going on and on. A fire broke out in Beggarsburgh, bringing many evil consequences. In the end of days all of the House of Israel will weep for the fire!"

"Our Sages have said that before you," said Reb Yehiel-Mordecai, shrugging his shoulder and waving his arm. His lip had that twist typical of those who frequent the House of Study when they disparage what someone else says. "Since we find them in our rabbis, what's your new point? In the Midrash to the Song of Songs our Sages said: 'Consider the walnut. If you take one away from the rest, they all fall down and roll away one after the other. So it is with the Jews. If you take one of them, they all feel it.'"

"So what's to be done, Reb Yehiel-Mordecai?" I asked bitterly. "In heaven's name, will the Jews always be behindhand in self-improvement and slow to better their lot, so that they won't fall down and roll away one after the other like so many walnuts?"

Reb Yehiel-Mordecai put his hands on his face, sighed and moaned, and made no answer. We sat wordless, keeping silence, each sunk in his own thoughts.

Presently the Beggarsburghers moved on in noise and confusion, setting forth on their way with their women and children, and Leyzril the madman trailed along behind them. I went with them on my horse and wagon to see them off. When we reached the crossroads I parted company with them tearfully and went my own way.

I never saw those miserable Beggarsburghers again in my life, and I don't know what happened to them in the end. Doubtless they rolled about like walnuts with the rest of the destitute Jews until they vanished from the face of the earth. I did run into Leyzril one day in Foolsville. He was walking through the street like the village idiot, and little boys ran after him, mocking him: "Up the madman! Up the madman!"